

**KANTON SARAJEVO**

***Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade***

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM**

**GIMNAZIJA**

**(DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE)**

***Predmet: SOCIOLOGIJA***

***Sarajevo, avgust 2016. godine***

*Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta **SOCIOLOGIJA**.*

**Stručni aktiv/Komisija za izradu Nastavnog plana i programa za gimnazije, srednje stručne škole i osnovne škole Kantona Sarajevo:**

**Mr. sci. Sedžida Hadžić, predsjednik, Treća gimnazija**

**Esad Karahodžić, prof. član, Trgovačka škola**

**Aida Muftić, prof. Druga gimnazija Sarajevo**

**Samir Krluč, prof. Prva gimnazija**

**Prof. dr. Salih Fočo, član, Filozofski fakultet**

## **SADRŽAJ**

*Str.*

<b>1. CILJEVI I ZADACI -----</b>	<b>4</b>
<b>2. TEMATSKE CJELINE -----</b>	<b>4-8</b>
<b>3. ISHODI UČENJA-----</b>	<b>8</b>
<b>4. DIDAKTIČKO-METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA-----</b>	<b>9</b>
<b>5. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA ZA REALIZACIJU PROGRAMA-----</b>	<b>9</b>

**GIMNAZIJA**  
**SOCIOLOGIJA**  
**TREĆI RAZRED**  
**DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE**  
**3 časa sedmično, 105 časova godišnje**

**CILJ**

Osnovni cilj predmeta je pružiti učenicima uvid u osnovne sociološke spoznaje kako bi razvili znanja o aspektima društvenih fenomena. Cilj ovog predmeta je i upoznavanje učenika s društvom, društvenim pojavama, procesima i odnosima, te zakonitostima po kojima su oni takvi. Usmjerenost je na razumijevanju aktuelnih društvenih događaja, procesa i odnosa koje ljudi proizvode svojim djelovanjem, kao i razvijanje misaonih i izražajnih sposobnosti učenika.

**POSEBNI CILJEVI**

Primarna je namjera izvođenja nastavnog predmeta Sociologija u gimnazijama osposobiti učenike da:

- prepoznaje i razumije važnost individualnog doprinosa društvenom životu i organizaciji društvene zajednice,
- spoznaje da je društvo objektivna stvarnost koja odražava dinamiku društvenih procesa i procesa interakcije pojedinaca koji mu pripadaju,
- razumije vlastitu ulogu i značaj u transformaciji društva i društvenog uređenja Bosne i Hercegovine

**ZADACI**

- upoznavanje učenika sa sociološkim pristupom i razvojem sociološke spoznaje,
- upoznavanje učenika s procesima i promjenama koji karakterišu savremeno društvo,
- podsticanje kod učenika individualnosti, kritičnosti, tolerantnosti, svijesti i odgovornosti njegovog društvenog bića.

**TEMATSKE CJELINE**

**I POJAM SOCIOLOGIJE (5)**

- Pojam, predmet i definicija sociologije
- Odnos sociologije prema prirodnim i društvenim naukama
- Razvoj sociološke misli
- Osnovni sociološki pojmovi

## **II ISTRAŽIVANJE DRUŠTVENIH POJAVA (2)**

- Ispitivanje društvenih pojava
- Metode i tehnike u istraživanju
- Društvene institucije i organizacije
- Nasljeđeni društveni položaji

## **III STRUKTURA DRUŠTVA (5)**

- Klasna i slojna struktura društva
- Narod i nacija
- Etnički odnosi i tolerancija
- Rasprava o etničkim manipulacijama

## **IV DIFERENCIRANI OBLICI DRUŠTVENE SVIJESTI (15)**

- Diferencirani oblici svijesti (moral)
- Odrednice morala, izvori i trajnost
- Križa morala-rasprava
- Pravo i sankcija
- Umjetnost i filozofija; Društvena uloga umjetnosti
- Nauka i ideologija
- Religija-sociološko određenje
- Religijske organizacije; sekularizacija
- Religijska gledišta i obrazci
- Sekularno društvo

- Kultura i civilizacija: podjela kulture
- Simboli, jezik, norme i vrijednosti
- Vježba-vrijednost zapadnog duha
- Opća svojstva kulture, usvajanje kulture
- Multikulturalizam i bosansko-hercegovački kulturni kod

## **V EKONOMSKE I POLITIČKE INSTITUCIJE (12)**

- Ekonomske institucije i sistemi
- Tehnološki napredak i doživljaj rada
- Moć i sukobi u industriji
- Političke institucije (moć i vlast)
- Država i organizacije vlasti
- Političke organizacije (struktura i interesne grupe)
- Izbori i izborni sistemi
- Ljudska prava i slobode-instrumenti zaštite

## **VI DRUŠTVENE INTERAKCIJE I MODERNO DRUŠTVO (6)**

- Interakcija (agensi i društvo)
- Komunikacija i informatičko društvo
- Inteligencija i društvo
- Urbanizacija i moderni gradovi

## **VII DRUŠTVENA DEVIJANTNOST (5)**

- Devijantnost i deformacija društva-uzroci
- Teorije devijantnosti
- Promjene i razvoj društva
- Klasične i savremene teorije razvoja
- Postindustrijska i postsocijalistička društva

## **VIII CIVILNO DRUŠTVO I DEMOKRATIJA (8)**

- Civilno društvo
- Demokracija, osnovni smisao i značenje
- Izbori i demokracija
- Demokratska osnova funkcionisanja vlasti
- Društveno djelovanje- E. Dirken

## **IX MANIFESTNI OBLICI KULTURE (8)**

- Klasne i profesionalne subkulture
- Kontrakulture-alkoholizam i prostitucija
- Kulturni pluralizam
- Kulturne promjene
- Alternativna kultura
- Popularna kultura kroz umjetnost

## **X SOCIJALIZACIJA (13)**

- Socijalizacija i njen značaj
- Resocijalizacija i društvene uloge
- Društveni nadzor
- Utjecaj medija i porodice na socijalizaciju
- Opredjeljenje i formulacija ponašanja
- Primarna i sekundarna socijalizacija
- Socijalizacija i individualne slobode
- Oblici društvenog nadzora-Vrste sankcije
- Društvene institucije i nadzor

## **XI KOLEKTIVNA PONAŠANJA (9)**

- Pojam kolektivnog ponašanja

- Uvjeti kolektivnog ponašanja
- Teorije i vrste kolektivnog ponašanja
- Gomile i masovna histerija
- Impulsivnost i sklonost agresiji
- Moda-kolektivno ponašanje
- Kolektivna odgovornost i briga

## **XII IZAZOVI GLOBALIZACIJE (7)**

- Društvo bez zločina
- Novi svjetski poredak
- Privredni rast Kine i Indije
- Problemi sa nuklearnim oružjem
- Krizna žarišta u svijetu
- Mirovni pokreti

## **XIII EKOLOGIJA I DRUŠTVO (6)**

- Ekosistemi i ekološka kriza
- Perspektive čovječanstva
- Urbanizacija i ekološka kriza

## **ISHODI**

Učenici bi trebali biti u stanju:

- Opisati i analizirati kontekst nastanka sociologije te njezin cilj,
- Opisati i razlikovati osnovne metode društvenih istraživanja,
- Definirati i interpretirati specifičnost sociološkog pristupa izučavanju društva,
- Definirati, razlikovati i primijeniti temeljne sociološke pojmove,
- Razlikovati i primijeniti različite sociološke pristupe na konkretne probleme,
- Povezivati i analizirati individualne probleme sa širim društvenim kontekstom,
- Opisati i razlikovati razine i kontekst društvenih problema,
- Opisati i analizirati društveni kontekst određenih fenomena,



## **DIDAKTIČKO-METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA**

Ovaj program je namijenjen učenicima koji su izabrali društveno izbornu područje, učenicima koji izaberu maturalni rad iz sociologije, kao i profesorima koji će voditi tu nastavu i biti mentori za maturalne radove. Program sociologije predviđen je sa tri časa sedmično u trinaest tematskih cjelina sa 60% novih sadržaja, 20% vježbi, 14% provjere znanja i 6% sistematizacije gradiva. Za nastavnika ovo je odrednica u okviru koje je moguć njegov kreativan pristup. Kreativnost bi se sastojala u: izboru raznovrsnih metoda, postupaka, pomagala i organizacije nastavnog procesa. Naglašava se potreba osposobljavanja učenika da sami ucrtaju tragove svoje aktivnosti i individualnog pristupa. Učenička aktivnost može doći do izražaja uključivanjem u istraživanje društvenih pojava, uz druge oblike. Nastavnik prati sociološku misao u okviru najnovije stručne i didaktičko-metodičke literature. Pruža mu se mogućnost problematizacije pojedinih sadržaja.

- Nastavnik treba da definiše kompletnu literaturu i mogućnost nalaženja u školi i van nje te da upozna učenike sa temama za izbor;
- Nakon svake oblasti učenici treba da urade mali istraživački rad iz te oblasti u obimu od 1 do 5 stranica;
- Nastavnik bira one oblike rada koji omogućavaju najširu samostalnost učenika u radu (interaktivna metoda i grupni rad);
- Nastavnik ocjenjuje unutrašnjom i vanjskom provjerom znanja (vanjska provjera znanja-pismeni istraživački radovi treba da sadrži 75% ocjene, a unutrašnja provjera znanja-usmena prezentacija obrađenog gradiva treba da sadrži 25% ocjene).

### **Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju programa**

Nastavu sociologije može izvoditi nastavnik koji je završio:

-Filozofski fakultet, odsjek za filozofiju i sociologiju

-Fakultet političkih nauka, odsjek za sociologiju

i stekao zvanje profesor, magistar i doktor sociologije